

„Новине и часописи су ризнице неочекиваног“

Интервју са Хенријет Парч водила Биљана Дојчиновић

Након одбране доктората на катедри за хиспанистику на Техничком Универзитету у Берлину, Хенријета Парч радила је на Универзитетима у Базелу и Женеви (у Швајцарској). Од 2008. године до јуна 2014. предавала је шпански језик на Универзитету Сент Ендроз, где је била директорка постдипломских студија Школе модерних језика и учествовала у стварању новог мастер програма за компаративну књижевност. Јула 2014. придружила се катедри за хиспанистику на Универзитету у Глазгову. Као чланица европског COST пројекта *Women Writers in History: Toward a New Understanding of European Literary Culture (Списатељке током историје: Ка новом разумевању европске књижевне културе)*, током последњих година објављивала је радове на тему списатељки, штампе и ауторства у Шпанији деветнаестог века. Од 2013. године води трогодишњи истраживачки пројекат *Путујући текстови 1790-1914: међународна рецепција списатељки на ободима Европе (Финска, Холандија, Норвешка, Словенија, Шпанија)* (Travelling Text 1790-1914: The Transnational Reception of Women's Writing at the Fringes of Europe (Finland, the Netherlands, Norway, Slovenia, Spain)).

Рођени сте у Немачкој, где сте стекли образовање из области хиспанистике, а предавали сте на енглеском језику – прво на Универзитету Сент Ендроз, а од недавно и на Универзитету у Глазгову. Да ли се осећате као „номадски субјекат“ чији ум непрекидно преводи, Рози Брајдоти?

Нисам баш сигурна да бих себе описала као „номадски субјекат“. Свакако сам фасцинирана стварањем веза, транзицијом и поређењем, а свакодневни рад, живот и размишљање на више различитих језика вероватно су допринели развоју моје перцепције и свести о суштинском процесу конструисања смисла.

Шта Вас је привукло шпанском језику, хиспанској култури и књижевности коју су писале жене?

Када сам на Техничком Универзитету у Берлину почела да читам романтичаре и бавим се музикологијом из тог периода, уписала сам се на курс шпанског, као потпуна почетница. Поред француског језика који сам већ познавала, желела сам да научим нешто сасвим ново и другачије, а тада сам веома слабо познавала шпански језик, књижевност и културу. Моја судбина је била запечаћена када сам преко програма ERASMUS отишла на Универзитет у Барселони. Толико сам била опчињена да сам се укључила у све могуће програме и активности везане за „све шпанско“, од тада па надаље.

Што се мог интересовања за женску књижевност тиче, тек сам постепено постала свесна родне поларизације нашег књижевног система. Одлучујући моменат било је моје истраживање за докторску дисертацију, на тему свитања у шпанској поезији двадесетог века. Након читања комплетног дела неколико познатих песника, једноставно сам се запитала како је могуће да има толико поезије написане о женама, а толико мало песникиња. Још увек сам захвална свом ментору, проф. др Михаелу Нерлиху који је имао разумевања (а и истовремено био и заинтригиран мојом темом) за

„буђење“ моје феминистичке мисли и неочекивани преокрет у дисертацији.

Како бисте описали значај наше COST акције која се фокусира на списатељке широм Европе? Шта је, по Вама, најјачи утисак везан за овај пројекат, или највећа добит? Или оба?

По мом мишљењу, значај COST пројекта *Women Writers in History: Toward a New Understanding of European Literary Culture* (Списатељке током историје: Ка новом разумевању европске књижевне културе), тешко да може бити прецењен, једноставно због тога што је овај пројекат окупио толики број истраживача из различитих земаља, који се на толико различитих језика баве врло сличним питањима – питањима женског ауторства и циркулисања женских текстова. Врло охрабрујуће делује чињеница да толики број људи дели заједнички циљ: проналажење нових начина да се историја књижевности исприча. Даље, помоћу акције COST схватили смо колики је, заправо, значај сарадње у нашој области, зато што нам овај пројекат омогућава да своје индивидуално знање о појединим ауторкама и њиховим текстовима поставимо у много, много шири контекст. Док смо формирали нашу сопствену мрежу, почели смо да увиђамо и интернационалну повезаност женских текстова у историји, на једном потпуно новом нивоу. Као резултат, жеља за стварањем нових начина повезивања и истраживања наше заједничке књижевне историје сада делује оствариво, иако ће то, наравно, захтевати још доста труда и времена.

У Вашем истраживању фокусирали сте се на женску књижевност и штампану културу. Можете ли укратко да опишете значај периодике за женску књижевност и за разумевање културних аспеката произвођења текстова, уопште?

Периодика представља изузетно интересантан медиј зато што спаја толико различитих гласова и погледа, уједно отварајући мале прозоре у потрошачку културу из прошлости, и то у тренутку када она јача – рекламе и илустрације у виду модних детаља, на пример. Стога периодика ствара далеко динамичнији контекст за текстове, наместо прилично монолитних и престижнијих књига, представљајући тако веома ефикасно средство за дисеминацију. Новине и часописи представљају ризнице неочекиваних, великих и малих изненађења; на пример, први превод романа Џејн Остин на норвешки језик објављиван је серијски управо у једним новинама. Периодика нам даје увид у текуће дискусије и информације о људима који су писали за штампу и који су је читали. Из шпанске перспективе, све више и више жена активно је учествовало у серијским публикацијама током деветнаестог века – и као списатељке и као уреднице, и с позиције скромних „вила домаћег огњишта“, али и активистикња за укидање ропства – понекад на странама исте публикације. Уколико се фокусирамо само на књиге, добићемо један врло ограничен увид у функционисање целокупног књижевног апарата, и свакако ћемо испустити из вида многа имена плодних и омиљених списатељки, али и писаца.

Водите пројекат „Путујући текстови” који се бави списатељкама на ободу Европе. Шта би реч „обод” значила у овом контексту?

Кармен Дуту из пројекта *FrinGender* нас је инспирисала да изаберемо термин „обод” радије него „мале земље” или „периферија” за наш пројекат. Идеја је да се прикаже другачији приступ простору европске књижевне културе, да се ослободи

дискусија од фиксних конотација центра и периферије. Ми користимо овај термин за разноврсну збирку књижевних култура које заједно изучавамо, а наш избор земаља обично зачуди људе који први пут наиђу на наш пројекат. Финска, Холандија, Норвешка, Словенија и Шпанија заиста немају много тога заједничког: Финска, Норвешка и Шпанија су, географски говорећи, периферни делови Европе, док се Холандија и Словенија могу описати као прометне; величина ових пет земаља и број њихових становника се веома разликују, те за највећу земљу, Шпанију, можемо рећи да се само проучава мали део књижевног система када је у питању учешће жена, то јест, њихово ауторство, док је словеначки тим већ близу сакупљања свих релевантних података.

Ипак, ових пет улазних тачака повезане су преко негативних одлика: ниједна од њих не припада „имагинарном срцу европских нација“ које се појавило од Наполеонових ратова, да употребим Мињолов израз. Наше имагинарне мапе европске књижевности имају тенденцију да одражавају ову хегемонију: имамо веома добро уцртан центар, који се може модификовати додавањем егзотичнијих и малих култура, које изгледају као опционе и променљиве у поређењу са неизбежним језгром. Као резултат, ми смо навикли да изучавамо билатералне размене, често између појединачних националних књижевности, и са деловима имагинарног срца Европе, или кроз циркулисање једне одређене књижевности у различитим земљама. Овај приступ је, свакако, донео вредне и занимљиве резултате. Но, постоји опасност од натурализације мапе европске размене тако што би јој се приписао статус универзалне норме токова у „срцу“, и класификације остатка као више или мање фасцинантних додатака, што је механизам веома сличан оном **који** су користиле жене на периферији књижевне историје. Уласком у

књижевни систем са обода ми окрећемо наглавачке уобичајене мапе књижевних размена, удаљавајући се од релативно добро истражених путева који успостављају места као што је културни центар, до семи-периферија и периферија. Опет, ова стратегија има ослобађајући ефекат, јер нам омогућава да претражимо путеве и везе које иначе имају тенденцију да прођу незапажено.

Како бисте сумирали резултате недавне изложбе у Хагу и целог пројекта Путујући текстови?

Ми смо тек ушли у трећу, уједно и финалну, годину пројекта, због чега помало оклевам да говорим о резултатима; рекавши то, можете пронаћи приступ за циркулисање женске књижевности на овом линку: <https://prezi.com/cgmfftjueagi/womens-connections-through-reading-and-writing-in-the-19th-century/>. Сада смо почели да припремамо зборник радова, што би, како је планирано, сумирало ово истраживање. Међутим, искуство стечено на пројекту већ је променило начине на који радимо: ми пишемо заједничка поглавља која укључују транснационалну и компаративну перспективу, пре него јукстапозицију појединих поглавља са националних гледишта. Ми ћемо разговарати о местима књижевног система која су важна за женско књижевно стваралаштво, као што су библиотеке, штампа, књижевна критика, а фокусираћемо се и на релевантне теме и неке писце који су нашироко читани и тумачени током 19. века. Такође желимо да поделимо приступ књижевној историји који смо заједно развили, опет са циљем да се промени наратив књижевне историје. У јуну ћемо организовати тродневну конференцију у Глазгову *Women's Library on Cultural Encounters through Reading and Writing* (Женска библиотека о културним сусретима кроз читање и

писање), где се надамо да ћемо окупити различите делове пројекта, као и приказати квантитативну и квалитативну анализу.

Недавна изложба у Хагу о холандским списатељкама 19. века и њиховим мрежама само је карика у ланцу догађаја који ствара веома занимљиве размене између тима пројекта и људи који су исто тако пасионирани књижевношћу, попут читалаца, аутора, библиотекара, наставника, феминиста, историчара. Имали смо и веома занимљиве сусрете на фестивалу у Виленики и на норвешком фестивалу књижевности. За професора представља сјајно искуство откриће колико је људи заинтересовано за слична питања као и ви и веома је обогаћујуће да видите шта они раде са истим материјалом.

Били сте у Београду на радионици COST-а у априлу 2011, године, у време када је пројекат Књиженство тек почињао. Да ли сте пратили развој пројекта од тада и ако јесте, који су Ваши утисци?

Осећам се привилегованом што сам била присутна на самом почетку *Књиженства* и још увек памтим како је свечана и посебна била атмосфера током састанка *COST-а* у Београду. Наравно да сам пратила напредак тако једног узбудљивог пројекта у женској књижевности, мада на жалост из даљине, путем фејсбука и делова на енглеском у онлајн часопису (веома сам захвална на апстрактима на енглеском језику чланака на српском). Импресионирана сам тиме како је пројекат повезан на међународном плану, група консолидована и колико широк спектар тема покрива.

Превеле Милица Ђуричић и Софија Немет